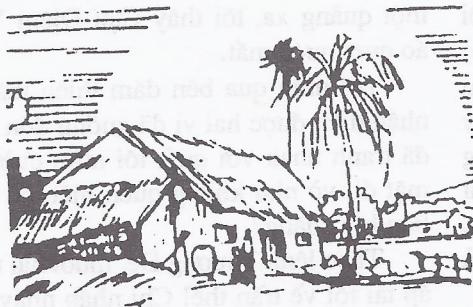

Một vài nhận định về chuyến đi thăm Việt Nam (tháng 4 năm 1995)

MỘT ÁI HỮU Ở SAN FRANCISCO

Sau ba tuần lễ ở Việt Nam, nhìn cảnh dân chúng rộn rịp làm ăn mà theo bạn bè kể lại thì chỉ mới trong vòng cởi mở ba năm nay, tôi nhận thấy rằng đời sống ở Sài Gòn tuy có phần dễ dãi nhưng đó chỉ là cái diện bề ngoài của một Sài Gòn phồn vinh giả tạo chứ đi xa hơn chút nữa vào các vùng phụ cận thì dân chúng vẫn sống nghèo nàn, lam lũ, thất nghiệp, trong một xã hội lạc hậu, thế mà họ vẫn nghĩ rằng chịu đựng. Khi thăm thành phần này họ không dám kể lể dông dài mà chỉ phản ứng với đau thương khổ cực bất công bằng hai tiếng thở dài, cười gượng, vì chính sách nhà nước là chính sách giai đoạn. Trong giai đoạn này, một mặt nhà nước muốn duy trì chế độ độc đảng, mặt khác muốn cởi mở kinh tế theo thị trường tự do hạn chế để cứu nguy nhà nước cho nên sự cải cách còn trong vòng

lúng túng. Hiện tại nhu cầu trong nước cần người biết ngoại ngữ (như là Anh văn) để tiếp xúc với thế giới bên ngoài, cần người biết giỏi điện toán tức là Tín Học để sử dụng kịp thời các phát minh tân tiến du nhập từ nước ngoài, cần người biết quản trị kinh doanh để sử dụng số viện trợ hoặc tiền vay mượn của ngoại quốc đổ vào. Do đó mới có khẩu hiệu "nhất Anh, nhì Tín, tam Kinh" và cũng do đó nhà nước mới cho tư nhân mở trường tư dạy học ba môn này, lại còn cổ võ tinh thần "tiên học lễ hậu học văn" của Khổng-Mạnh, cũng như kêu gọi trở về với truyền thống dân tộc miễn là đừng đề cập đến vấn đề chính trị. Tôi có cảm tưởng là nhà nước muốn noi theo gương của ông Lý Quang Diệu ở Singapore, dựa theo đạo lý Khổng-Mạnh để vừa giữ được quyền độc đảng chính trị, vừa áp dụng phần nào

tự do kinh doanh hầu thoả dịu dân chúng như là một lối thoát kinh tế sau khi chủ nghĩa xã hội bị thất bại. Mặc dù vậy đối với các chuyên gia Việt Nam ở ngoại quốc trở về, nhà nước vẫn xem họ như những ngoại kiều chứ không có một thể chế nào khuyến khích sự trở về vì nhà nước không có tin họ. Có lẽ phải đợi qua một giai đoạn khác may ra có cởi mở chính trị, chứ trong khẩu hiệu "Độc Lập, Tự Do, Hạnh Phúc", nhà nước mới thực hiện được "Độc Lập", còn "Tự Do" và "Hạnh Phúc" thì chưa thấy đâu cả mà dân chúng đã phải trả một giá quá đắt, một sự hy sinh vô bờ bến trải dài trên 30 năm với biết bao xương máu chồng chất làm kiệt quệ cả về nhân lực lẫn vật lực cho nên sau 20 năm hòa bình, nước ta vẫn còn là một nước lạc hậu, không đủ phương tiện để kiến quốc, phải đi cầu viện kẻ thù cũ!

Thật ra ai cũng trông mong một sự đổi mới chính trị theo đường lối dân chủ tự do song song với đổi mới kinh tế nhưng nhà nước thì cho đó là một chiến lược "diễn biến hòa bình" nhằm lật đổ nhà nước cho nên mới rồi, trong một buổi họp đặc biệt ngày 3-3-95 tại Hà Nội với các đảng viên cao cấp, Tổng Bí Thư Đỗ Mười vẫn nói: "Học thuyết Mác Lê và tư tưởng Hồ Chí Minh đã tạo ra sức mạnh vô địch giúp nhân dân đánh thắng đế quốc thực dân xâm lược... Chúng ta đang tiếp tục vận dụng phát triển học thuyết Mác Lê và tư tưởng Hồ Chí Minh thích hợp với điều kiện mới, đưa sự nghiệp đổi mới tiến lên vững chắc, củng cố độc lập dân tộc và quá độ lên xã hội chủ nghĩa." Xét như vậy thì làm sao giải tỏa được sự nghi ngờ trong lòng dân chúng, làm sao kêu gọi được người Việt ở nước ngoài trở về hợp tác xây dựng tổ quốc? Làm sao thực hiện đúng mức

(xem tiếp trang 36)